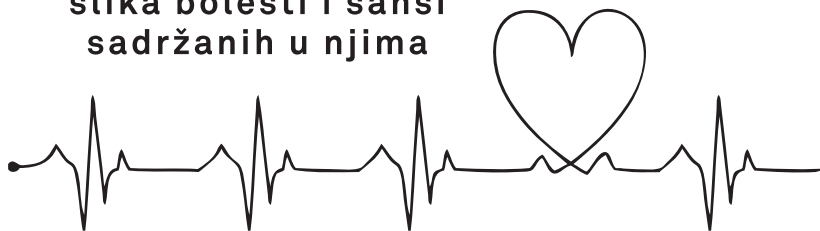

Ridiger Dalke

BOLEST KAO GOVOR DUŠE

Značenje i tumačenje
slika bolesti i šansi
sadržanih u njima

Preveli s nemačkog
Dušica Milojković i Vlado Ilić

■ Laguna ■

Naslov originala

Ruediger Dahlke

KRANKHEIT ALS SPRACHE DER SEELE.

Be-Deutung und Chance der Krankheitsbilder

Copyright © 1992 by C. Bertelsmann Verlag, München
a division of Verlagsgruppe Random House
GmbH, München, Germany

Translation copyright © 2013 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Margit

Sadržaj

<i>Uvod</i>	13
-----------------------	----

PRVI DEO

I – UVOD U FILOZOFIJU ZNAČENJA I TUMAČENJA SLIKÂ BOLESTI	19
1. Tumačenje i vrednovanje	19
2. Slepilo za sebe samog i projekcija.	22
3. Pozitivno vrednovanje simptoma.	23
4. Premeštanje simptoma u dva pravca.	24
5. Forma i sadržina	27
6. Homeopatija	31
7. Igra uzrokâ	33
8. Analogija i simbolika.	37
9. Oblikujuća [morfofenetska] polja	40
II – BOLEST I RITUAL	44
1. Rituali u našem društvu	44

2. Rituali prelaza	46
3. Rituali moderne medicine	48
4. Rituali stare medicine	57
5. Bolest i obrazac	59
6. Vertikalno mišljenje i praprinicipi	62
7. Bolest kao ritual	68
III – PRAKTIČNA UPUTSTVA ZA OBRADU SLIKE BOLESTI.	
1. Naše jezičko blago	71
2. Mitovi i bajke	72
3. Put spoznaje preko suprotnog pola.	73
IV – SAŽETAK.	
1. Polazišta	76
2. Smernice i načelna pitanja.	77
3. Bolest kao prilika	78
DRUGI DEO	
I – SHEMA GLAVA–STOPALO.	
83	
II – RAK.	
90	
1. Slika raka našeg vremena	90
2. Rak na ćelijskom nivou	92
3. Nastanak raka.	95
4. Nivoi značenja/tumačenja događanja raka	97
5. Razvojne faze slike bolesti raka	98
6. Regresija i religija.	102
7. Rak kao karikatura naše stvarnosti	105

8. Rak i odbrana	106
9. „Rak“ u socijalnoj ravni	110
10. (Raz)rešenje problema raka	115
11. Terapijski pristupi	121
 III – GLAVA	 127
1. Kosa	127
<i>Hirzutizam – Potpuni gubitak</i> <i>svih dlaka – Opadanje kose [alopecija]</i>	
2. Lice.	139
<i>Crvenjenje – Neuralgija trigemina ili neuralgični</i> <i>bol lica – Facijalna pareza ili paraliza živca lica – Herpes</i> <i>zoster facijalnog živca – Groznica na usni ili herpes labialis</i> Svetlost očinjeg vida i viđenje	165
Uho i sluh	171
<i>Tinitus ili zujanje u ušima</i> Organ ravnoteže i stabilnost.	179
<i>Vrtoglavica – Menijerova bolest</i> Nos i čulo mirisa	185
<i>Zapaljenje pomoćnih nosnih šupljina</i> <i>ili sinusitis – Krajnici – Kriva nosna</i> <i>pregrada – Rinofima ili baburast nos</i> <i>i nos pijanca – Lom nosne kosti (slomljen nos)</i> Ukus	203
 IV – NERVNI SISTEM	 206
1. Od nervoze do nervnog sloma	208
2. Potres mozga	212
3. Zapaljenje moždanih ovojnica ili meningitis	215
4. Neurološka oboljenja	223
<i>Parkinsonova bolest – Chorea Huntington ili ples Svetog</i> <i>Vida – Šlog [moždani udar] – Multipla skleroza – Epilepsija</i>	

V – GRLO I VRAT.	.269
1. Dušnik	.274
<i>Glas kao barometar raspoloženja – Nakašljanje kao simbol</i>	
2. Štitna žlezda.	.281
<i>Gušavost – Prekomerna funkcija štitne žlezde – Nedovoljna funkcija štitne žlezde</i>	
VI – KIČMENI STUB	.300
1. Problemi s međupršljenkim diskovima	.310
2. Izmeštenost prvog vratnog pršljena	.316
3. Problemi s držanjem	.318
<i>Pogrbljenost, ulegnuta krsta i kruto uspravno držanje</i>	
4. Grba	.323
5. Skolioza ili bočno krivljenje kičmenog stuba	.325
6. Kvadrilegija	.326
VII – RAMENA	.333
Problemi s ramenima	.336
<i>Iščašeno rame – Cerviko-brahijalna neuralgija – Napetost ramena</i>	
VIII – RUKE	.342
1. Problemi s rukama	.344
<i>Lomovi ruku – Zapaljenje omotača tetiva [peritendinitis]</i>	
2. Zglob lakta	.349
IX – ŠAKE	.351
1. Dipitrenova kontraktura [palmarna fibromatoza] ili kriva šaka	.353
2. Nokti.	.357
<i>Zapaljenje korena noktiju</i>	

X – GRUDI	361
1. Širok, naduven grudni koš.	362
2. Sužen grudni koš	364
3. „Slike bolesti“ grudi i grudnog koša	365
<i>Slomljena rebra – Hrkanje – Prestanak disanja</i> <i>kod novorođenčadi, to jest iznenadna smrt beba</i>	
4. Ženske grudi	369
<i>Rak dojke</i>	
XI – STOMAK	383
1. Herpes zoster, pojas od ruža	386
2. Kila ili hernija (bruh)	390
<i>Pupčana kila – Preponska kila</i>	
XII – KARLICA	397
1. Herpes genitalis.	399
2. Prostata i problemi s njom	406
3. Zglob kuka	409
XIII – NOGE	411
1. Zglob kolena – povreda meniskusa.	413
2. Listovi i grčevi u listovima.	415
3. Pucanje Ahilove tetive	418
XIV – STOPALA.	421
1. Skočni zglob.	425
2. Žuljevi (kurje oči)	427
3. Gljivice na stopalima.	428
4. Bradavice na tabanima.	431
XV – PROBLEMI POVEZANI SA STARENJEM	434
1. Starenje u naše vreme	434

2. Savremeni rat protiv obrasca života	.437
3. Klimakterijum i osteoporoza	.444
4. Kriza srednjeg doba	.447
5. Prelom butne kosti	.450
6. Maljavost na ženskom licu, ili integracija suprotnog pola	.452
7. Od staračke dalekovidosti do zboranosti	.455
8. Siva boja	.459
9. Alchajmerova bolest	.465
<i>Zaključak</i>	.475
Registar pojmova.	.483
Izjave zahvalnosti	.496
O autoru	.497

Uvod

Deset godina nakon prvog izdanja knjige *Bolest kao put* došlo je vreme za nastavak i proširenje tema opisanih u toj knjizi. Činjenica da je taj koncept odmah naišao na veliki odziv – u početku pre svega kod zainteresovanih laika, a u međuvremenu sve više u stručnim medicinskim krugovima – mogla bi biti znak narastajuće potrebe za razumevanjem i pristupom bolesti koji ponovo sjedinjuje formu i sadržinu, telo i dušu.

Iz reakcija pacijenata, učesnika seminara i čitalaca govorila je potreba za daljim tumačenjima, naročito onih slika bolesti koje nisu pomenute u prvoj knjizi. Ta tumačenja sada ovde imamo u proširenom obliku. U skladu s mnogim savetima, težište nije na količini slikâ bolesti. Mnogo više one su predstavljene tako da oni koji su njima pogođeni prepoznaju usmerenje za dalji rad.

Jedna od pouka iz prve knjige jeste da se preglednije predstave međukoraci iz kojih proizilaze tumačenja, kao i da se usredsredi na takozvano „vertikalno razmišljanje“, koje je u osnovi celog ovog pristupa. Od pomoći su takođe bili saveti da se slika bolesti ne osvetli samo na osnovu nekih naročito upečatljivih uvida, nego da se zaokruži s različitih strana.

Tumačenjem mnogih pojedinačnih simptoma i nalaza jedne te iste slike možda se ide nauštrb uživanja u knjizi onih koji njima nisu pogođeni, ali je dalji rad onih koji su pogođeni plodonosniji i s više rezultata. Kao rezultat te spoznaje u međuvremenu su nastala i džepna izdanja serije *Lečenje*, koja veoma detaljno prikazuju velike tematike kao što su problemi kardiovaskularne prirode i problemi s varenjem i težinom, tako da su mogući i dublja analiza sopstvenih slika bolesti, i učenje tumačenja. One su pomenute u registru simptoma u dodatku ovoj knjizi, kao i (kliničke) slike bolesti iz prve knjige. Cilj sačinjavanja sveobuhvatnog registra bio je da se na jednom mestu obuhvate sva tumačenja koja dosad postoje o toj temi.

Da bi se bolje rasvetlilo okruženje svake slike bolesti oduhalo se od podele prema medicinskim krugovima funkcionisanja, u prilog sheme „od glave do pete“. Naposletku, teme raka i problema u starosti su izuzetak i njima je dato mesto na početku, odnosno na kraju. Tako je moguće da slikama bolesti prethodi iscrpan uvod ne samo u simbolici obolelog organa, nego i pomenutog područja.

U praktičnom psihoterapeutskom radu s ovim konceptom, u mnogim tačkama nastala su proširenja, a u drugim korekcije. Tako smo u prvom tomu kod predloga za razrešenje delimično napustili načelo homeopatskog postupka, npr. kada se pacijentu s niskim krvnim pritiskom savetuje da se suprotstavi i da pokaže snagu. I u ovom slučaju poenta je zapravo u tome da se prvo povinuje direktnom zahtevu simptoma, dakle da se nauči prihvatanju slabosti i da vežba prepuštanje i smernost. Put ka suprotnosti može, naravno, da vodi samo preko ispunjenja direktnog zadatka. Iz prepuštanja i smernosti vremenom narasta snaga, ali ona nije primaran cilj. Da bi se ova osnovna teza pojasnila, homeopatskoj ideji posvećen je poseban odeljak. Pored osnovnog koncepta „bolest čini čoveka iskrenim“, u ovom tomu uvek je uzet u obzir i ostvareni oblik slike bolesti u skladu s načelom „bolest ukazuje na zadatak“. Pitanja u

---

nastavku svakog poglavlja imaju za cilj kako neostvarenu, tako i ostvarenu oblast.

Poglavlje *Uvod u filozofiju tumačenja slikâ bolesti* samo je rezime osnovnih teorijskih pretpostavki. Posebna pažnja pritom je posvećena onim tačkama koje su prema našem iskustvu često dovodile do nesporazuma. Zbog izbegavanja ponavljanja, opšti deo u knjizi *Bolest kao put* pretpostavka je ovom delu. Takođe se i uvod u ovom novom tomu, na koji su delom uticale reakcije na prethodni, naslanja na prvu knjigu. Bitne teme kao što su: „polaritet i jedinstvo“, „dobro i zlo“ i „senke“ – biće samo dotaknute da bi se time dobio prostor za koncepte koji se na njih nadovezuju, kao što su koncepti polja razvoja i rituala.

Velike tematike kao što su srce, bubreg i jetra, koje su obrađene ili u prvom tomu ili u džepnim izdanjima serije *Lečenje*, ne ponavljaju se; umesto toga u dodatku se upućuje na odgovarajuća mesta u tekstu. Ako su slike bolesti, koje se pominju u tekstu, na nekom drugom mestu detaljnije obrađene, na to je upućeno zvezdicom (*). Tako označene slike bolesti mogu se naći preko stranica navedenih u registru.

Svakako je bilo neophodno da se celokupna tema raka u pogledu najčešćeg oboljenja od raka kod žena – raka dojke* – još jednom obradi i bitno proširi. Poglavlje o raku, koje je prvobitno pogodovalo kao završetak prve knjige *Bolest kao put*, pokazalo se u svojoj završnoj izjavi za mnoge pacijent(kinj)e kao nešto što se može pogrešno shvatiti, jer je prevelik naglasak bio na drugom koraku koji treba naučiti – na ljubavi – a bila je zapostavljena borba kao neophodan prvi korak.

Najzad mi ostaje da sa žaljenjem konstatujem da se Torvald Detlefsen, koji je odlučujuće uticao na ovaj postupak, tako neopozivo povukao iz javnosti da nisam mogao da ga nagovorim da nastavimo zajednički započet posao.

PRVI DEO

I

UVOD U FILOZOFIJU ZNAČENJA I TUMAČENJA SLIKÂ BOLESTI

1. Tumačenje i vrednovanje

Naslov *Bolest kao put* doveo je do priličnog broja nesporazuma, a pritom je zamišljen doslovno i bez vrednovanja. Bolest je put kojim se može ići i on nije sam po sebi ni dobar ni loš. Samo i isključivo od pacijenta zavisi šta će on s tim uraditi. Imao sam priliku da s nizom pacijenata doživim kako su svesno išli tim putem i retroaktivno mogli da zaključe da su „gojaznost“, „infarkt“ ili čak „rak“ postali velika prilika. Kada je reč o Svetoj Terezi Avilskoj, danas se mora pretpostaviti da ju je upravo infarkt doveo na njen kasniji put. Od Hildegarde Bingenske naučili smo koliko su tesno bile povezane njena migrena i njene vizije. Očigledno je da su te dve izuzetne žene prihvatile poruke svojih slika bolesti i odlično ih pretočile u svom životu. Upravo to je suština knjige *Bolest kao put* – da se od sopstvenih simptoma uči i da se na njima raste.

Zloupotreba tumačenja bolesti za vrednovanje drugih ljudi predstavlja nesporazum na više načina. Ezoterija nema ama baš ništa zajedničko s raspodelom krivice, iako – kako je iscrpno predstavljeno u prvom tomu – polazi od toga da je svaki čovek

u osnovi kriv jer je odvojen od Jedinstva. Postojanje krivice nije pitanje malih ili velikih grešaka u svakodnevnom životu, nego je to suštinsko pitanje. Ljudska prakrivicica je u napuštanju rajskog jedinstva. Život na ovom svetu punom protivrečnosti nužno je pun grešaka i služi da se ponovo nađe put do Jedinstva. Tako svaka *greška* i svaka slika bolesti pojašnjava elemente koji nedostaju do savršenstva, i tako nastaje prilika za razvoj.

Zloupotrebite tumačenja bolesti za vrednovanje drugih ljudi nespornost je s više aspekata. Kada je u pitanju raspodela krivice, ne postoji nikakav povod za to jer prakrivicica je već odavno raspodeljena i njoj zbog toga nije potrebno nikakvo učešće čoveka. Isto tako bi se pacijentima moglo čestitati na njihovoj bolesti zbog mogućnosti za razvoj i učenje koje ona sa sobom nosi. Takozvane „primitivne zajednice“ u tom pogledu prednjače u odnosu na nas jer simptome bolesti ocenjuju kao uplitanje sudbine u svoj život i to voljno prihvataju kao izazov. U mnogim plemenima čovek koji treba da postane šaman priželjkuje da oboli od inicijacijske bolesti, koja ga sama po sebi može uvesti u nova područja iskustva. Ta misao ponekad se prati tako dosledno da vidar sme da se bavi samo onim slikama bolesti koje je dušom i telom sam proživeo. Ako vidar sebe shvata kao duševnog vodiča kroz unutrašnje svetove, takav stav je obavezan jer, najzad, turistički vodič treba da je prethodno upoznao zemlju kroz koju vodi.

Takvo razmišljanje kod nas postoji još samo u tragovima. Tako se u reči sudbina prepoznaje „poslato zdravlje“¹. Treba misliti i na dokazivanja lekovitih sredstava kod homeopata. Tu se lekar dobrovoljno prepušta iskustvenom polju bolesti da bi upoznao obrazac svog homeopatskog sredstva. Naposletku, od psihoterapeuta s pravom očekujemo da je temeljno

---

¹ Nem. *Schicksal* (sudbina) = „*geschickte Heil*“ (od lat. *salus* = *das Heil*, zdravlje), dakle, „poslato zdravlje“. (Prim. prev. – Fusnote kod kojih nema ove napomene potiču od autora.)

proputovao svoje i kolektivne predele duše i da zna kuda prati svoje pacijente.

Nema nikakvog smisla prebacivati čoveku osnovnu činjenicu postojanja bolesti, koja sve nas povezuje, u teškom vremenu učenja s odgovarajućim prilikama za rast. To nikako nema veze s konceptom *Bolesti kao puta*, nego pre s potrebom da se neko maltretira.

Ko od svog kažiprsta načini oružje i „ukazujući“ okrivi drugoga za njegovu bolest, ili po tom osnovu osuđuje sam sebe, otkriva nam, između ostalog, da je pogrešno shvatio ceo pristup. Zloupotrebom tumačenja u smislu bacanja krivice – „Imaš tvrdu stolicu jer si tvrdica!“ – on pokazuje da ne spoznaje karakter senke u svakom simptomu bolesti. Pacijent po definiciji nije svestan senke. Neko ko je na takav način okrivljen ionako neće moći da prihvati tumačenje. Da zna da je sebičan ne bi bilo ni najmanjeg razloga za zatvor. Optuživati uz pomoć senke nije dobro. Naprotiv: kada je u pitanju ta najteža tema našeg postojanja, neophodno je naročito obazrivo ophođenje. Pacijentu je potrebna sva njegova snaga i dovoljno prostora od strane njegovog okruženja da sopstvenim, malim koracima otkrije svoj odnos prema temi koju izražava slika bolesti. Pritom je vrednovanje onoliko sputavajuće koliko tumačenje ima smisla.

Ko sebe na ovaj način okrivljuje takođe ne spoznaje prilike za rast koje pruža bolest. Prodiranje u sliku bolesti do ravni duše ne menja ništa ni u pogledu osnovne krivice, ni kod konkretnih činjenica postojećeg problema. Time se takođe ne postaje ni bolji ni lošiji čovek, nego naposletku onaj koji zna i koji je *svestan* vlastite odgovornosti. Ako se ignorišu to znanje i odgovornost koja s njim ide podruku, malo toga se menja. Sve ostaje po starom. Ako čovek, nasuprot tome, preuzme *odgovornost* za vlastitu sudbinu, bolest postaje prilika i omogućava mu da dà odgovor na putokaze sopstvene strukture.